

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

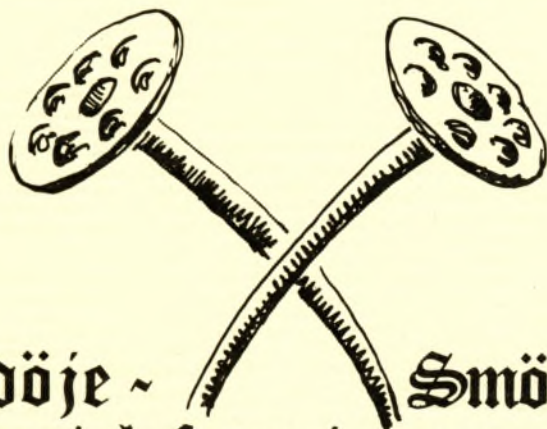
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Ledöje ~ Smörum
historisk forening og arkiv

7. Årgang Nr. 3 1985

Julestue

lørdag den 30. november 1985
kl. 14 - 17

*

JULEKORSANG

JULEKLIP

JULEQUIZ

JULEOPLÆSNING
for børn

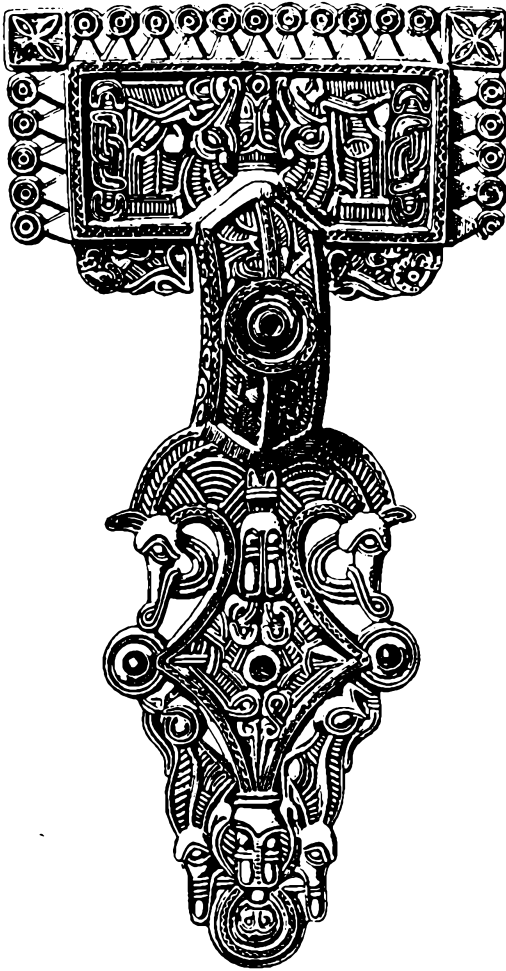
JULETRÆ

GLØGG, ÆBLESKIVER, KAFFE
kan købes

*

KIG IND — ALLE ER VELKOMNE!

RELIEFFIBULA FRA HOVE MØLLE

549. $\frac{3}{4}$.

En fibula betegner en slags sikkerhedsnål, der særlig i jernalderen blev brugt til at holde klædedragten sammen, men som samtidig også var et smykke. Til kvindedragten anvendtes normalt tre fibler, hvoraf den største og flotteste sad midt på kjolen over brystet, mens de to andre, der sjældent var så fint udformede, holdt overkjolen sammen oppe ved skuldrene. Den her afbildede fibula (bemærk størrelsen) må betegnes som et virkeligt pragtstykke. I museumsprotokollen står der, at den blev fundet i 1849 ved tørvegravning få alen under jorden, i en mose hørende til Hove Mølle. Muligvis blev der samme sted også fundet 14 perler.

Fibulaen er fremstillet af sølv med en delvis forgyldt overflade, og i to af de runde indfatninger er bevaret blå glasflusstykker. Ser man nøjere på tegningen, vil man opdage, at en stor del af ornamentikken i virkeligheden er mærke-

lige fremstillinger af dyr (også i midterfelterne), og vender man stykket på hovedet, ses for enden en ansigtsmaske.

Tidsmæssigt er vi i første halvdel af 6. årh. e. Kr. f., og de dyrefigurer, vi møder på fibulaen fra Hove Mølle, er starten på den meget rige og særprægede nordiske dyrestil, der kulminerer i vikingetiden.

OM HERREDSFOGED KNUD WORM

I årene 1638-1665 boede herredsfoged for Smørum og Ølstykke herreder i Ledøje. Han var født ca. 1589 og var i årene 1618-23 skriver ved den store smedie på Bremerholm. 1623-38 boede han på Borupgaard, Ballerup sogn. Han førte en slange (orm) i sit signet. På hans tid var der tillagt embedet indtægten af en englod på Baldersbrønde mark samt en haveplads sammesteds, hvilket alt var bortfæstet til en bonde for en otting (1 skæppe) smør årligt.

1644 tiltaltes Knud Worm af byskriver Søren Christensen i Roskilde for 92 rdl., som herredsfogeden skyldte ham for hans søn Christian Worms kost, lærdom og undervisning samt kammer og seng i Søren Christensens hus i 92 uger.

Knud Worm synes at have været 3 gange gift, thi som hans første hustru nævnes Birgitte Christensdatter, med hvem han havde ovennævnte søn Christian Knudsen Worm, f. i København d. 27. oktober 1621, ejer af Korslund, Hellevad sogn i Vendsyssel, d. 1693. En af dennes slægtninge blev adlet med navnet Wormskjold.

Over Knud Worm og hans andre to hustruer findes der en gravsten, som før har ligget i Ledøje kirkes gulv, men nu findes indsat sammen med nogle andre gravstene i kirkegårdsmuren.

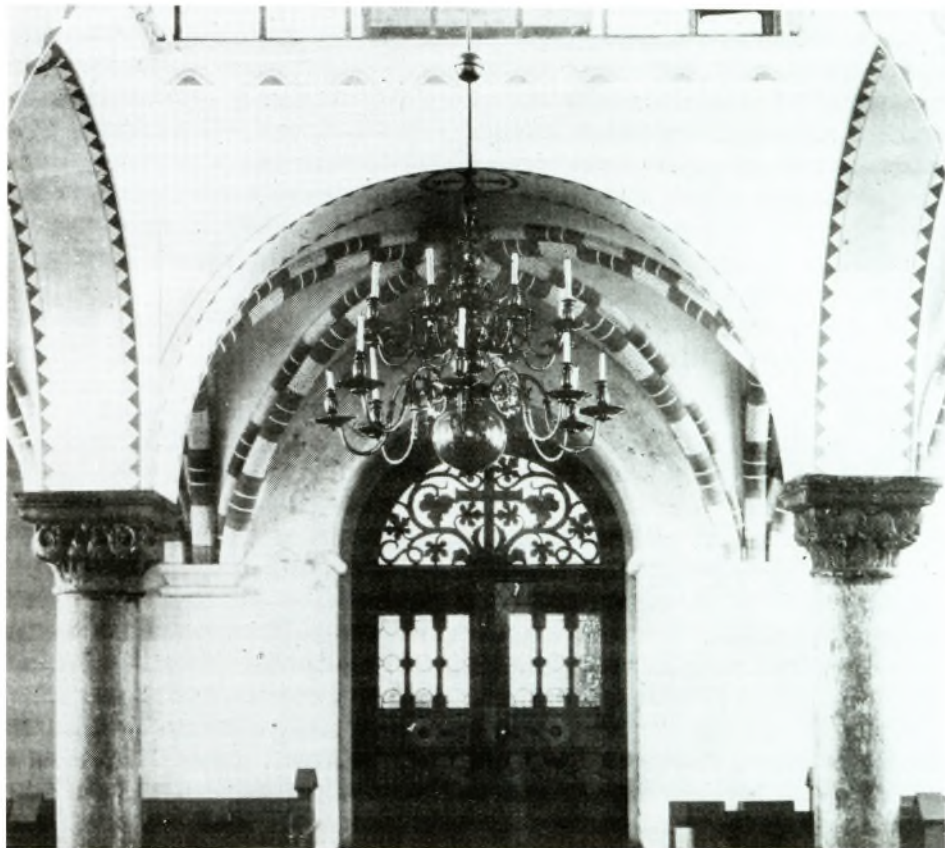
Indskriften lyder:

HER UNDER LIGGER BEGRAFVEN ERLIG / AGTBAR OCH
VEL / FORSTANDIG NU SALIG MAND KNUD WORM. FORDUM
HERRIDTSFOGET UDI SMØRRUM OCH ØLLSTYCHE HER-
REDER UDI 34 ÅR / SOM BOEDE UDI LEDØE OCH SALIG
HENSOFVEDE UDI HERREN DEN 14. MAII 1667 / UDI SIN
ALDERS 78 AAR MED SIN KIERE HUSTRUE ERLIG OCH GUD-
FRYCHTIG / QUINDE KIRSTEN NIELS DAATER S SOM / FOR
(før) HANNEM HENSOF ST. MAARTENS DAG / 1640. DES-
LIGESTE ER DEN ERLIG DYDERIG OCH GUDFRYCHTIG
QUINDE KAREN BENTS DAATER SOM LEFVEDE MED HANNEM
ET ERLIGT OCH KIERLIGT ECTESKAB UDI 24 AAR OCH
DØDE DEN - ANNO 16- UDI SIN ALDERS - AAR. - GUD
GIFVE DENNEM MED ALLE TROENDE CHRISTNE EN GLÆDE-
LIG OCH ÆREFULD OPSTANDELSE PÅ DEN YDERSTE DOM-
MEDAG.

Sammen med sin sidste hustru skænkede Knud Worm en 8-armet lysekrone til Ledøje kirke, hvorpå læses:

KNUD WORM HERITSGOGIT - KAREN BENTS DATER 1653.

N. Poulin Nielsen

BREVE TIL AMTMANDEN og HVEM BAR BARNET?

Det er titler på artikler om Ledøje-Smørum, som er skrevet af Rita Holm i tidsskriftet "fortid og nutid", henholdsvis bind XXX, hefte 3, 1983, og bind XXXII, hefte 3, 1985. Det er absolut læseværdige artikler, men desværre for lange og lidt for "statistiske" til at bringes her i bladet. Men de kan lånes på Lokalhistorisk Arkiv.

SOGNERÅDET 1909-1913

Stående f.v.: Carl Strøblad, Ledøje, Christian Jensen, Ledøje, Ole Jensen, Smørum-
nedre, Christian Hansen, Nybølle, Lars Peter Jensen, Hove, Niels Petersen, sekretær.
Siddende f.v.: Hans Peter Hansen, P. Hansen, Ledøje, Søren Andersen, Smørumovre,
Fr. Madsen, Ledøje.

(Mellem "Min Fader var en Fiskermand")

Vi prøv' vil om vi med Klav,
Kan agt'ge denne lille Pøng,
Løn Pøngens er nævnt,
Løn nogen godt er formet,
Det alle Vers det, faar enhver,
+ Af Pøngensadels Lønner
I Pøngens er isummer!

VED SOGNERAADSSKIFTET 1913:

(Mell: Mein Fader var en Fiskermand ...)

Vi prøve vil om vi med Klang
Kan synge denne lille Sang,
Hvori Enhver er nævnet
Ej nogen gaaet er fornær,
Et lille Vers det faar enhver,
Af Sogneraadets Lemmer
I Sangen vi istemmer.

Som Formand "Søren Andersen"
Er bleven "vores alles Ven".
Han leder Raadets Møder,
Og bliver der for megen Støj,
Saa siger han med Stemme høj:
Nu maa I være rolig!
Vi føjer ham saa trolig.

Og dernæst har vi ogsaa Een,
Som Formand er for Grus og Sten,
Og dette er jo "Madsen",
Han fører ofte en Debat,
Naar Vejene vi tager fat,
De fleste dog indrømmer,
At han det ret bedømmer.

Hvor "Christian Hansen" dog var kry,
Naar der var Tale om den By,
Som han repræsenterer,
Saa gav han meget nødig taft,
Men discuterede med Kraft,
Det tjener ham til Ære,
Han paa sin Plads vil være.

Om "Bager Hansen" vi jo ved,
At han ej nemt kan blive vred,
Men derimod gemytlig,
Og er han rigtig i Humør
Saa kan han holde vældigt Styr,
Han Taler kan levere,
Og han kan derigere.

Om "Christian Jensen" siges kan,
At han er Raadets største Mand,
- Det kan jo ikke skjules -
Dog gør han sjældent stort Bravat,
Men han er god som Kammerat.
Og det er jo det bedste,
Det mener nok de fleste.

Se "Strømblad" kan i Politik
Os sable ned saa det har Skik,
I Fald at han det vilde.
Han har jo Evner, som kun faa
Det har vi tidt Eksempler paa,
Som Mand han ej fornægter,
Men sit Parti forfægter.

Den yngste af os alle her
Det er "Lars Peter Jensen" der,
- Men een skal det jo være -
Som Regelen ved Bægers Klang,
Han giver os en lille Sang,
Ja somme Tider flere,
Til Gramofon med mere.

Det var fra Smørumnedre By,
At Raadet fik den sidste ny,
Og det var "Ole Jensen",
Han var jo "dyr", men han er go'.
Og derfor ta'r vi den med Ro.
Han meget sjældent støjer,
Men hælder glad "til højre".

Hvis nogen siger: "Paa mit Ord,
"Hans Peter Hansen" han er stor."
Saa passer det skam ikke;
Dog derfor er han ikke tvær,
Som Regel han gemytlig er,
Han meget gerne traller,
Naar Gramofonen kalder.

"Niels Petersen" vor Sekretær,
Ham kan vi alle komme nær,
Han lige er mod Alle.
Ja Petersen han er en Mand,
Som paa hvis Ord man stole kan,
I kommunale Sager
Kun sjældent Fejl han tager.

Vor lille Sang er nu forbi,
Nu er vi nævnet "alle ti",
Saa er der ikke flere.
Vi skal nu skilles, men husk paa
I Tiderne som komme maa,
At vi hinanden kender,
"Som gode, gamle Venner".

EN SKOLE I EN LANDSBY

Rutebilen standser ved "Det ensomme træ". Foran snor sig en idyllisk sognevej, kantet med farvestrålende grøfteblomster. Hen ad vejen springer en skolepige, mens tasken med lærdommen og madpakken hopper fra side til side i takt med de ravgule fletninger, røde cykler og blå cykler kommer susende ned ad møllebakken. Ud fra gårde og småhuse myldrer det med børn - drenge og piger med rødmossede kinder og klare, blanke øjne på vej til skole. - Lad os følge disse børn og se, hvad den gamle landsby-skole rummer af godt og ondt.

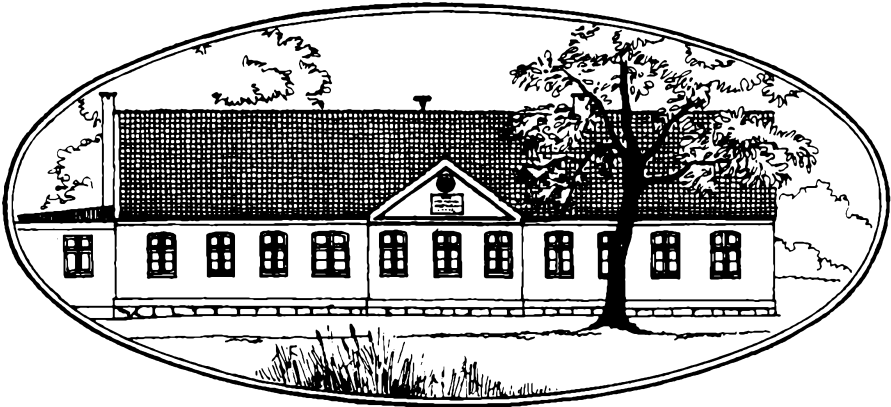
Byen hedder Hove. Den ligger godt skjult mellem runde, sjællandske bakker og bølgende marker, men så nær København, at man om aftenen kan skimte lysene fra hovedstaden i horisonten.

Vi, der kommer fra byen med dens skolepaladser, ynkes lidt over den lille ubetydelige landsbyskole, der hverken har aula, gymnastiksal eller fysiklokale. Hele skolen er jo bare et enkelt klasseværelse samt en lejlighed til læreren, der også er degn.

Først skal vi synge. En stor dreng på en tretten år haler salmebogen frem. Alle de andre lader taskerne stå, uåbnede. Han skal komme med stikordet, hvis det kniber med at huske versenes rækkefølge. Men det har ingen nød, "I østen stiger solen op" kan de alle fra begyndelsen til enden. Og hvor de dog kan synge! Og hvor de nyder det!

Maleri af Hove skole, 1876. Signatur: J.M. 76

Artikler

I MEDLEMSBLADET FOR
LEDØJE-SMØRUM HISTORISK
FORENING OG ARKIV

1979 - 1985

1979 Blad nr. 1

- side 4: Bidrag til husmandshistorien i Ledøje, (Rita Holm)
- 8: En skiftesag, (Else Herrmann)

Blad nr. 2

- side 8: Smørum herreds segl, (Lone Brüsich)
- 10: Rigsdagsmand Niels Andersen, Gammeldamsgaard m. "En hyldest til Smørumnedre", sang, (N. O. Riis-Nielsen)
- 14: Gravhøjen i Hove, sang (Rita Holm)

1980 Blad nr. 2

- side 1: Oplæg til kommuneplanlægningen, (Lone Brüsich)
- 11: Gamle Axel, (N. O. Riis-Nielsen)

1981 Blad nr. 1

- side 13: En Vartovbonde i Smørumovre, (Rita Holm)
- 18: En landsbydegns erindringer, (F. Herrmann)

Blad nr. 2

- side 11: Da Ryttergaarden brændte i 1740, (Rita Holm)
- 15: Stednavne, (N. O. Riis-Nielsen)

Blad nr. 3

- side 11: Hvorfor navnet Flodvejen? (N. O. Riis-Nielsen)
- 15: Rytterskolerne — 260 år, (O. Holmfred)

1982 Blad nr. 1

- side 1: 10-års jubilæum, (Vilhelm Nielsen)
- 20: Smørum gamle skole, (N. Poulin Nielsen)
- 26: Visitats i Ledøje-Smørum pastorat 1805
- 28: En Luftseilads i 1806, (Lone Brüsich)

Blad nr. 2

- side 13: Udgravning, Tysmosegaard, (Rita og Erik Holm)
- 16: Smørum kirkegård, (K. Fauk)

Blad nr. 3

- side 2: En gammel skik, (Else Herrmann)
- 4: Missionshus i Nybølle i 50 år, (Frederik G. Sørensen)
- 6: Jul, uddrag af Margrethe Nørregaards erindringer

1983 Blad nr. 1

- side 14: Om forsamlinger og mormoner, (Bent Eggert)
- 18: Alterdugen i Smørum kirke, (N. Poulin Nielsen)

Blad nr. 2

- side 3: Grundtvig-slægtens tilknytning til Ledøje-Smørum, (F. L. Faulk)
- 8: Ledøje Borger- og grundejerforening, (Anne Marie Kyed Pedersen)
- 10: Mindepladen i Smørum kirkegårdsrum, (N. Poulin Nielsen)
- 12: Historien om en ko med træben, sang, (Kathe Japp Andersen)
- 15: Egnshistoriens flittige forsker, (Kirsten Faulk)
- 18: Et gadekær, (Sv. Pødenphant)

Blad nr. 3

- side 2: Billedsten og Skt. Hans kors, (A. M. Kyed Pedersen)
- 6: Krigens spor i vort sogn, (Bent Eggert)
- 8: Af juletræets historie, (Povl Abrahamsen)
- 11: Ved sølverbrudedefærden i Ledøje, sang
- 12: Hans Jacobsen, Porsebakken, fortæller, (F. L. Faulk)

1984 Blad nr. 1

- side 5: Fra en gammel, der er født i Smørum, og som mindes, (Ella Rosenholm)
- 10: Fastelavn. Jens Smørum og Margrethe Nørregaards erindringer
- 13: Folkesagn og myter, (Rita Holm)
- 14: Valg-extra 1884, (Bent Eggert)
- 18: For 10 år siden -- selvstændighedskampen, sang

Blad nr. 2

- side 1: Et trist mindesmærke, (P. C. Thüchsen)
- 3: Da vejen sank i Ammetoftmosen, (Bertel Petersen)
- 6: Dagbog 1743-1963, (Kirsten Faulk)
- 10: Det løber rundt, sang
- 13: Historie fra Smørum kro, (Bent Eggert)

1984 Blad nr. 3

- side 1: Lucia-optog, (Jens Jørgen Nygaard)
- 2: Vejen til toget, (Vilhelm Nielsen)
- 4: Lidt om vand- og vindmøller ved Hove Møllegaard, (Bent Eggert)
- 9: Edelgaves brand 1782, sang
- 12: Husnumre er en praktisk forordning, (Chris Parø)

1985 Blad nr. 1

- side 3: Smørumovrefundet, (Rita Holm)
- 8: Det er et Sørens år i år, sang
- 9: Ledøje planteskole, Kongens Plantage 1783-1852, (Kirsten Fauk)
- 13: Befolkningen på Alheden, (K. F.)
- 14: Fastelavnsskikke, (Kirsten Petersen)
- 16: Sagn fra Hove mølle, (J. P. Jørgensen)

Særnummer — 5. maj 1985

- side 3: Om morgenen den 9. april 1940, (Bertel Petersen)
- 11: Våbenedkastningerne i Ledøje-Smørum kommune under 2. verdenskrig, (N. O. Riis Nielsen)
- 20: Krigens spor i vort sogn, (Bent Eggert)
- 22: Hvordan jeg oplevede tiden fra d. 19. september 1944 - 5. maj 1945, (Peter Jørgensen)

Blad nr. 2

- side 2: Ledøje 1923-30 (Ella Jeppesen)
- 10: Præstens udflugt til Tivoli, sang
- 11: Kongens Plantage i Ledøje - og Plantagegaarden, (Bent Eggert)

Blad nr. 3

- side 2: Relieffibula fra Hove Mølle, (Anne Preisler)
- 3: Om Herredsfoged Knud Worm, (N. Poulin Nielsen)
- 7: Ved sognerådsskiftet 1913, sang
- 8: En skole i en landsby, (Annemarie Ejbye)
- 13: Julestadsen, (Povl Abrahamsen)
- 15: Kultusminister, provst A. S. Hansen, (Kirsten Fauk)

Læreren er en ældre mand, han har nok passeret de tres. Børnene er mellem ti og fjorten, og der er en snes stykker i alt.

Se blot på børnene, hvor de går op i arbejdet ... Og læreren? Vel er han ikke nogen grønskolling, men der er ungdom i de øjne, der venligt iagttager børnene.

Det er gruppeundervisning, og dog arbejdes der individuelt. Børnene er delt i hold efter alder, men den dygtige får lov at springe foran sin gruppe, og den mindre kyndige får ekstra hjælp af læreren eller en af de større elever.

Når man kan læse, skrive og regne, har man de bedste forudsætninger for at kunne komme videre. Ved mellemskoleprøven - denne "embedseksamen", der er afgørende for børnenes fremtidige skæbne - er det jo også disse fag, der tæller. Nogle af landsbybørnene må igennem mellemskoleprøvens skærsild. Det er en betingelse for at blive optaget i den nærliggende stationsbys realskole. De bliver ikke forceret frem til prøven, men har de evnerne, klarer de sig også fint, for de kan deres ting.

De fleste af børnene går i landsbyskolen, lige til konfirmationen er overstået. De får lov at gro og udvikles i ro og fred, og derfor kender man ikke til ordblinde eller nervøse børn i Hove skole.

Men sundhed er ikke den eneste ballast her i livet. Man skal også have kundskaber. Normalt lærer et landsbybarn regning, læsning, skrivning, en hel del danmarkshistorie, bibelhistorie og geografi, men derudover er dets viden temmelig begrænset - akkurat som hos de bybørn, der forlader skolen i fjorten-femten års alderen. Sådan er det ikke i Hove ...

Spørg engang børnene, om de kender noget til Sokrates, Alexander den Store, Cæsar - og De vil blive forbløffet over svarene. Verdenshistorie er ganske vist ikke med i denne landsbyskoles faste pensum, men læreren kan simpelt hen ikke lade være med at give sin egen rige viden videre til børnene.

Vi får lov at overvære en dansktime, og vi er heldige, for i dag skal det ikke være nogen terpetime.

"Børnene skal nok opøves i læsefærdighed, men det, de læser, skal også give dem glæde," siger landsbylæreren. Til analyse og korelæsning finder han stykker, der tåler at blive pillet fra hinanden. De ting, der bør læses som en helhed, mishandler man aldrig på denne måde.

Læreren har taget Holbergs komedier frem. Børnene skal høre "Jeppe på bjerget". Men ligesom salmebogen var overflødig for den store dreng ved morgensangen, er komediebogen unødvendig

Hove skole, 1931

for læreren. Han kan det hele udenad. Børnene ler og sukker, de får tårer i øjnene og ryster på hovedet, for deres lærer formår at trylle de herligste typer frem - ikke for ingenting har han i mange år været en trofast gæst i Det kongelige Teater. Om eftermiddagen møder sognets mindste til skoleundervisning. Det er de syv til tiårige, og de er naturligvis ikke mindre lykkelige for at høre "historier".

Læreren hedder A. K. Støy.

I tredive år har han virket som lærer i den lille sjællandske skole og som degn i den gamle Smørum kirke. Han har været til stede ved mange af børnenes dåb og konfirmation, og han kender alle sine elevers forældre. I sin ungdom lærte han af mænd som Jacob Knudsen og forstander Søren Frederiksen, der var elev af Christen Kold. Men den linie, han har fulgt i sin undervisning, har han selv fundet frem til. Rent instinktivt har denne landsbylærer forstået, at tryghed er en betingelse for, at børn kan udvikle sig frit. Måske er han ikke velbevandret i de moderne teorier inden for psykologien - selv om han absolut er en belæst mand, der følger med i tidens spørgsmål - men han ved en hel del om, hvad der rører sig i et barnesind.

Straf er noget, man nødigt tyr til i Hove skole. "Jeg har aldrig været stolt af mig selv, hvis jeg har rusket et barn," siger lærer Støy, "og jeg tror aldrig, det har haft den ønskede virkning.

"Gå engang med ud på legepladsen," siger lille guldhår, "der har vi det så sjovt."

Der er ikke megen skrigen og råben herude. Børnene leger - deres lærer har sat dem i gang. Når de er optaget af boldspil eller sangleg, falder det dem nemlig ikke ind at drille hinanden eller slås. Om eftermiddagen er der ikke langt mellem frikvartererne. De mindste elever bliver sluppet ud hvert kvarter. De har været vant til at tumle sig på marker og i stalde og kan ikke holde sig i ro ret længe ad gangen.

Når solen skinner, gøres der klar til gymnastik. På gårdspladsen er der rækker med ribber, en bom og en buk, og her springer og hopper børnene mellem hinanden.

Landsbyskolen har naturligvis sine mangler. Den burde have både gymnastiksal og baderum, og det er synd, at børnene forlader skolen uden kendskab til fremmede sprog. Til gengæld lægger man i Hove skole megen vægt på karakterdannelse - ikke gennem moraliseren, men ved gode eksempler.

Hove skole, Overdrevsvej, 1981

Muligvis er der andre landsbyskoler i Danmark, der trods lidenhed og simpel udsmykning har den samme gode ånd, men Hove skoles landlege idyl træder særlig stærkt frem, fordi den ligger så nær hovedstaden. Kun få kilometer fra Hove har københavnernes indrettet kolonihaver, og flere af beboerne arbejder i hovedstaden.

Og så er det vel tid at forlade skolen.

"Ikke endnu," siger pigen med de røde sløjfer i fletningerne. "De skal da først se vores håndarbejder." Strikkede bluser, servietter med hulsømme og korssting og meget andet fint broderi bliver trukket frem.

"Er det også lærer Støy, der har lært jer det?"

"Nej," ler pigen, "hver lørdag eftermiddag har pigerne en håndarbejds lærerinde. Men ellers har vi kun lærer Støy."

"Ham er I vist heller ikke kede af?"

"Nej, for han fortæller os så meget, og han skælder næsten aldrig ud. De skulle blive og høre geografitimen. Vi skal en tur til Schweiz - ja, altså i tankerne, men det er næsten, som om vi rigtig er ude at køre i bjergbaner og gennem tunneller, når lærer Støy fortæller."

Vi forlader skolen med en hale af børn, der frejdigt sludrer om deres skole og deres oplevelser. Ved holdepladsen "Det ensomme træ" venter rutebilen. Lidt efter lidt er børnene faldet fra under den tre kilometer lange travetur. Kun pigen med ravhåret er tilbage, og i vejens første sving ser vi fra rutebilen et sidste glimt af et par lange gyldne fletninger og en vinkende hånd.

(forkortet, red.)

Annemarie Ejbye.

(Artikel i "Alt for Damerne", 12.8.1952.)

Lærer Andreas K. Støy blev 1922 ansat ved Hove skole. I 1947 fejredes hans 25-års jubilæum med en "folkefest", og i 1953 tog han sin afsked som 70-årig. Han døde et par år senere i sin hjemby Lillevorde i Jylland.

Huskekalender:

30. november

Julestue

13. januar 1986

Studiekreds i Gotisk Skrift starter

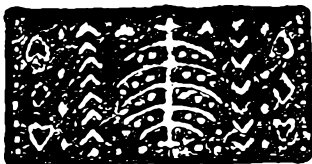
18. februar 1986

Generalforsamling

JULESTADSEN

Julestadsen har en meget lang historie. At hænge pynt på et levende træ er en så usædvanlig foreteelse, at det heldigvis har været tidligere tiders kulturhistorikere magtpåliggende at beskrive underet. Derfor ved vi idag, at meget af den julestads, som vi står med i hænderne få timer før juleaften, har mennesker for 400 år siden beundret og nikket genkendende til i samme form og på samme tidspunkt.

I skildringer af julestads fra 1600-tallets begyndelse nævnes oblater, kagefigurer, sukkergodt, glitterguld, æbler og forgyldte frugter samt roser i udskåret papir.

Oblaten optræder i vore dage som konfektunderlag og som nadverbrød. Det er tvivlsomt, om 1600-tallets juleoblater var prægede med de samme religiøse motiver som kirkens. Snarere var der tale om oblater lavet med goderådsjern, også kaldet oblatjern. Det havde form som et vaffeljern og brugtes til de tynde, sprøde kager, der kaldtes goderåd. Det var yndet julebagværk i hele Norden, og goderådskagerne kunne, på grund af deres smukke dekoration, finde en naturlig plads på juletræet. Kagefigurer af honningkagedejg stammer fra 1300-tallet. Oprindeligt var det klostrene, der fremstillede kagerne som et fordøjelsesfremmende middel, men snart blev de almindeligt lækkeri. Herrnhuterne i Christiansfeld videreførte denne ordenstradition.

Sukkerfigurer var med deres lette vægt, transparente gods og pastelle farver som skabt til juletræet. Figurerne kunne i elegance måle sig med de i glashytter skabte småfigurer, og fremstillingsteknikken blev bevaret som en hemmelighed indenfor sukkerbagernes laug. I dag har massive sukkerfigurer fortrængt de hule, sprøde hjerter, duer, heste og engle, men i Sverige findes endnu konditorer, som kan kunsten.

Æblet hører til den allerældste pynt, på de første danske juletræer havde det forgyldt stilk. Frugten går igen i mange juledekorationer og optræder i hele folketroen som venskabs- og frugtbar-

hedsgave. "Paradistræet" i middelalderens kirkespil var ofte behængt med æbler.

Forgyldte frugter, først og fremmest guldbronzerede valnødder, men også helforgyldte æbler nævnes i alle de tidlige beskrivelser. Guirlander af forgyldte hasselnødder er forløberne for de langt yngre guirlander af glas.

Kartonstjerner, guirlander af papirringe og jakobsstiger eller musetrapper, som vi kæmper med i decemberaftenerne, kan i deres form føres tilbage til tyske juledekorationer, både til julepyramider og juletræer. Iøvrigt er en jakobsstige fra 1837 det ældste stykke julestads i danske samlinger.

Det drilagtige flettede hjerte stammer også fra Tyskland, hvor det flettedes fra begyndelsen af 1800-tallet.

Trods de mange tyske forbilleder må Danmark idag anses for at være et af de eneste lande, hvor denne specielle husflid ved juletid holdes i hævd.

Povl Abrahamsen, (Træ og Jul, 1970)

NYE VEJE TIL FOLKEVISEN

Iørn Piø fra Dansk Folkemindesamling har netop forsvaret sin doktordisputats (med ovenstående titel) på Odense Universitet, hvor han er gæsteforsker ved Laboratorium for Folkesproglig Middelalderlitteratur.

Afhandlingen har vakt en del opmærksomhed, fordi Iørn Piø gør op med de sidste 150 års traditionelle opfattelse af, at folkeviserne er forfattet og nedskrevet af adelen og så senere er "sunket" ned til brug for almuen.

Tværtimod mener han, at folkeviserne har deres oprindelse på middelalderens markedspladser, hvor de blev fremført i levende syngefortælle stil. Denne markedssangerkunst blev afløst og videreført af skillingsviseforfatterne fra omkr. 1500 og helt op til ca. 1800.

I det 16. og 17. århundrede blev adelsfolk så fascinerede og inspirerede af disse viser, at de skabte deres egen adelsvisetradition til brug for sang- og danseaftener på herregårde og ved hoffet.

(Interview i NYT 16, Odense Universitet, 1985)

KULTUSMINISTER, PROVST A. S. HANSEN

Provst Aleth Sophus Hansen, der var sognepræst i Ledøje-Smørum fra 1870-1881, var en af sidste århundredes store personligheder, såvel kirkeligt som kulturelt. Han levede et efter datidens forhold ret usædvanligt liv.

Provst A. S. Hansen blev født 1817 i Rudkøbing, blev student 1835 fra Sorø Akademi, og 1840 blev han teologisk kandidat. Kort efter at have giftet sig med Caroline Juliette Munderspach deltog han som skibspræst i en jordomsejling med ekspeditions-skibet "Galathea" fra 1845-1847.

Efter korte embedsperioder i Vemmeløv og Hjørring blev han 1850 sognepræst i Husby i Slesvig for seks år senere at blive udnævnt til provst i Flensborg provsti. Her blev han en respekteret og afholdt præst, indtil han i 1864 blev afsat af tyskerne efter rømningen af Dannevirke.

Han bosatte sig nu i København, hvor han sluttede sig til den begyndende Indre Missions bevægelse. Fra 1855-1860 sad han, først som suppleant, i Stænderforsamlingen, og under ministeriet Frijs var han kultusminister fra 1868-1869, i hvilken periode det lykkedes ham at føre Valgmenighedsloven igennem.

A. S. Hansen kom til Ledøje-Smørum i 1870, men søgte sin afsked i 1881 på grund af dårligt helbred. Caroline og Aleth Sophus Hansen fik adskillige børn, men havde den sorg at miste dem i en ung alder, og de overlevedes kun af en datter. Familien foretog netop for helbredets skyld lange udenlandsrejser til Italien, Schweiz, Korsika og Frankrig. I Arcachon døde datteren Sigrid, der få år i forvejen var blevet gift med faderens kapellan C. F. V. Schmidt-Phiseldeck, som var præst i Ledøje-Smørum fra 1877-1881.

Caroline Hansen døde 1881 i Ledøje, og A. S. Hansen døde 1889 og blev begravet på Holmens Kirkegaard.

Kilder:

Frederik G. Sørensen: Lokal kirkehistorie med udløber til vækkelsesbevægelser såvel i Danmark som internationalt. (Ledøje-Smørum kirkeblad jan.-feb.-marts 1984.)

J. P. Jørgensen: Ledøje Kirke før og nu, 1892.

Provst A. S. Hansen

FOREDRAGSRÆKKEN 1985 - 1986

1. oktober **"Smørum udgravningerne"/Landsbyens historie**
v/Anne Preisler, der leder de arkæologiske udgravninger, der påbegyndtes i foråret ved Flødekærgård i Smørumovre.
5. november **"Kalkmalerier"/Smørum kirke**
v/Henrik Græbe, Nationalmuseet, der bl.a. vil komme ind på kalkmaleriernes historie, motivvalg og farveanvendelse. Foredraget kombineres med et besøg i Smørum kirke.
7. januar **"Fra stubmøller til vindmøller"**
v/Torben Ejlersen, Nationalmuseets Møllelaboratorium, der vil fortælle om møllernes historie op til i dag samt bevaringen af møllerne.
4. februar **"Pilenborg — familien Bartholins lystgård"**
v/Claus Thykier, leder af Ole Rømer-museet.
I efteråret 1984 blev lystgården Pilenborg ved Vridsløsemagle udgravet. Her boede videnskabsmanden Ole Rømer, når han tog på landet for at kigge stjerner. Om årsagen til professorens landliv fortælles, at den bl.a. skal søges i historien om Snubbekorset fra Valdemar Sejrs tid, der er placeret ved den gl. middelalderlandevej fra Roskilde til København.
4. marts **"Landsbyspillemanden og landsbyfesterne"**
v/Bent Pedersen, formand for Måløv folkedansere, og Nete Pedersen.
Foredraget beskæftiger sig med den danske landsbyspillemands virke ved landsbyens højtider og fester. Bent Pedersen fortæller og giver eksempler på spillemandsmusik, og Nete Pedersen og hendes dansere viser eksempler på de gamle danse.

Foredraget m.v. den 4. marts 1986 finder sted i KONFIRMAND-HUSET på Flodvej kl. 19.30. Alle øvrige foredrag bliver holdt i SMØRUM GAMLE SKOLE, Smørum Bygade 35, ligeledes kl. 19.30. Prisen for hele foredragsrækken er 60,- kr., pensionister dog halv pris. Der kan købes kaffe med brød for 10,- kr.

VEL MØDT!

FORENINGENS BESTYRELSE

Formand:	Lone Brüsch	97 37 32
Næstformand:	Vilhelm Nielsen	16 90 12
Kasserer:	Erik Petersen	65 25 79
	Jaure Nielsen, arkæologi	65 69 05
	Steen Asger Jensen	65 03 09
	Anni Pedersen	65 47 20
	Peder Madsen	97 38 33
Suppleanter:	Poul Zeiler, foto	65 13 41
	Bent Eggert	97 40 18
Revisorer:	Elin Jakobsen	
	Lars Jensen	
Suppleant:	Poul Clemmensen	

ARKIVET:

Adresse:	Smørum Bygade 35, Smørumovre, 2760 Måløv	
Åbningstid:	den 1. torsdag i hver måned, kl. 19.30-21.30 den 2. lørdag i månederne sept.-maj, kl. 11-13 og efter aftale.	
Arkivarer:	Bent Eggert	97 40 18
	Kirsten Faulk	97 50 63

Årskontingent 1985: kr. 50,00, pensionister kr. 25,00.

Dette blad udgives af:

LEDØJE-SMØRUM HISTORISK FORENING OG ARKIV
med Kirsten Faulk som redaktør.

Næste nummer af bladet udkommer i februar.

Foreningens bomærke er tegnet af Bent Eggert.

De viste fotos af nyere dato er taget af:

Kirsten Faulk

ISSN - 01090712